

GEZOND OPGROEIEN IN BREDA

EEN REGIO OM VAN TE SMULLEN

GEZOND OPGROEIEN MET GEZONDE KEUZES IN BREDA

Kinderen leren om gezonde keuzes te maken, dat is iets wat we in Breda belangrijk vinden! Wil jij dit ook en doe je met ons mee? Neem dan een kijkje in onze menukaart voor kinderopvang en primair onderwijs!

Breda is een JOGG gemeente, dat wil zeggen dat Breda is aangesloten bij de landelijke organisatie 'Jongeren op Gezond Gewicht'. JOGG werkt vanuit de visie dat een gezonde jeugd begint bij de omgeving van een kind. De thema's in dit boekje sluiten aan bij de thema's van JOGG. JOGG Breda, GGD West-Brabant,

Jong Leren Eten en Natuur- en Milieueducatie hopen je hiermee te inspireren en te motiveren om met de kinderen aan de slag te gaan, zodat zij zélf toegerust worden om gezonde keuzes te maken!

In deze menukaart staat een overzicht van allerlei activiteiten, excursies en (gast)lesideeën in Breda, die te maken hebben met voedsel en gezonde voeding, water drinken, voldoende bewegen en natuurlijk een rookvrije omgeving.

1 VOEDSEL EN VOEDING

We willen kinderen laten zien én beleven waar ons voedsel vandaan komt, hoe de pure smaken proeven en hoe je gezond en lekker eten kan klaarmaken. 'Voedselvaardig worden', zo noemen we dat. Voor lang niet iedereen is gezond en duurzaam eten een vanzelfsprekende en bewuste keuze. We leven in een tijd waarin kinderen en jongeren worden verleid om veel te zitten en ongezond te eten. Hier willen we verandering in brengen.

3 BEWEGEN

Hoe stimuleer je kinderen om voldoende te bewegen in een wereld vol schermpjes? Bewegen voorkomt overgewicht en zorgt dat kinderen lekker in hun vel zitten. In dit boekje zijn activiteiten opgenomen die spelen en sporten aantrekkelijk maken en daardoor kinderen laten ervaren hoe leuk bewegen is, bijvoorbeeld op een groen schoolplein!

2 WATER DRINKEN

Water drinken is lekker en gezond! Maar we zijn zo gewend aan frisdrank, limonade en drinkyoghurt dat kinderen soms niet (meer) weten hoe lekker gewoon water is! In dit boekje staan een aantal lessen rondom water en hoe je water drinken aantrekkelijk kunt maken.

4 ROOKVRIJ

Een rookvrije generatie ontstaat niet vanzelf. Iedereen heeft daar een rol in, ook school of kinderopvang door bijvoorbeeld een rookvrij schoolplein. Ook deze informatie is opgenomen in dit boekje.

Een aantal activiteiten en programma's is ook in te zetten als Gezonde School-activiteit. Door professionals uit de praktijk is vastgesteld dat deze lesprogramma's voldoen aan een aantal kwaliteitscriteria. Deze zijn aangegeven met een *.

jongeren op
gezond gewicht

Breda

STRUCTUREEL AANDACHT VOOR GEZONDHEID?

Wil je binnen jouw organisatie structureel aandacht besteden aan gezonde voeding en/of beweging? Ga dan aan de slag met de Gezonde School-aanpak! Scholen die werken volgens de Gezonde School-aanpak kunnen het vignet Gezonde School aanvragen.

www.gezondeschool.nl.

Op www.gezondekinderopvang.nl vind je alles over de aanpak en scholing van Gezonde Kinderopvang (0-4 en 4-12 jaar). De GGD adviseert je hier graag bij.

uitleg symbolen:

= Voor wie

= Door wie

= Tijdsduur

= Kosten

= Meer informatie

SUBSIDIES

Een leuke bijkomstigheid is dat er subsidies beschikbaar zijn:

Subsidieregeling 'Lekker naar Buiten!' voor scholen en kinderopvang. Je kunt hiermee in totaal tot €2.000 aanvragen om met de leerlingen te moestuinieren of een excursie of gastles te volgen op het gebied van voeding.

www.jonglereneten.nl/stimuleringsbijdrage-lekker-naar-buiten

In september kunnen basisscholen aangeven of zij gebruik willen maken van de subsidieregeling voor de aanschaf en het onderhoud van een watertappunt op het schoolplein. Zo'n 450 scholen kunnen gebruik maken van de regeling die bestaat uit een tegemoetkoming van 75% van de kosten met een maximum bedrag van € 2.000 per schoollocatie.

www.gezondeschool.nl/watertappunt

Wil jouw school het schoolplein 'vergroenen'? Met de subsidieregeling 'Schoolplein van de toekomst' kun je tot €14.000 ontvangen om dit te realiseren! Vanuit JOGG Breda is er een extra € 10.000 euro per schoolplein beschikbaar. Maak een afspraak met Marika Rath voor een oriënterend gesprek over de mogelijkheden voor jouw school. mcjb.rath@breda.nl

www.schoolpleinvandetoekomst.nl

Meld je aan voor de nieuwsbrief van JOGG Breda om op de hoogte te worden gehouden van actuele ontwikkelingen:

<http://jogg-breda.nl/nieuwsbrief/>

Heb je vragen of opmerkingen? Neem contact met een van ons op. Onze gegevens vind je achterin dit boekje.

1

VOEDSEL EN VOEDING

MOESTUINIEREN

Samen met kinderen groenten kweken is niet alleen leuk, maar ook heel leerzaam! Door te moestuinieren leren kinderen waar ons voedsel vandaan komt en beleven ze hoe iets groeit van zaadje tot plant. En wat is er nu leuker dan je eigen gekweekte groente, fruit of kruiden te proeven?

(Moes)tuin in de openbare ruimte?

Een tuin aanleggen maar geen plaats op eigen schoolplein? Neem dan contact op met de gemeente om te kijken of er grond beschikbaar is direct aanliggend of in de buurt.

 wijkdeals@breda.nl

Smakelijke Moestuinen!

Wat biedt het programma van de Smakelijke Moestuinen? Onder andere:

- Een Toolbox vol educatief materiaal en activiteiten over groente;
- Een moestuin (squarefootgarden) met 16 vakjes waarin 16 gewassen gekweekt gaan worden;
- Een Moestuinbox met handige gereedschappen en materialen voor bij de moestuin;
- Gedurende 3 jaar bij de start van het nieuwe moestuinseizoen een zadenpakket en handig boekje;
- Ondersteuning: website Smakelijke Moestuinen, bezoek moestuinvrouw, digitale nieuwsbrieven;
- Ondersteuning van ouderavonden over het thema verse groente.

 kinderen jonger dan 4 jaar

 kinderopvang

 subsidie

 www.smakelijkemoestuinen.nl/

Handleiding mini-moestuintje

Een werkbeschrijving en enkele educatieve suggesties voor aanleg van een vierkante metermoestuin, in bak of door het lichten van 9 tegels. Zaaischema van maart t/m juni. voor de vakantie afgerond.

 alle leeftijden

 leerkracht of tuinouder

 geen

 wolfslaar@breda.nl

Lespakket Moestuintjes

Een lespakket bestaande uit vier lessen, die het hele proces van zaaien tot oogsten omvatten. Los te geven of in serie.

 groep 3 t/m 5

 leerkracht

 geen

 www.ivn.nl/moestuintje/scholen

Moestuincoaches voor de scholen

De moestuincoach is inzetbaar voor begeleiding van het moestuinieren door scholen. Ze kunnen ingezet worden van gastdocent tot praktijkbegeleider.

 groep 1 t/m 8

 moestuincoach en leerkracht

 samen te bepalen

 op aanvraag

 <https://www.jonglereneten.nl/moestuincoaches-noord-brabant-0>

Natuurpedagoog

Natuureducatie op maat binnen of buiten het schoolgebouw, bijvoorbeeld over moestuinieren, nieuw eten van groente maken, eten maken van oogst uit eigen moestuin of thee maken met kruiden uit de moestuin of het bos.

- 👤 met name geschikt voor groep 5 t/m 8
- 🗣️ Natuurpedagoog
- 🕒 1-4 uur per les
- 💶 €80,- per uur (excl. btw)
- 🌐 www.natuurpedagoog.nl/aanbod-en-werkwijze/natuureducatie-basisscholen/

Bijen-supermarkt

Waarom is de bij belangrijk voor zowel natuur als mens? Welke producten zijn afhankelijk van bijen? Hoe ontwerp je een bij-vriendelijk schoolplein? Timmer met elkaar een bijenhotel.

- 👤 groep 5 t/m 8
- 🗣️ leerkracht
- 🕒 3 lesuren
- 💶 op aanvraag
- 🌐 www.natuurpodium.nl

Paddenstoelen kweken in de klas

Door zelf paddenstoelen te kweken in de klas is het mogelijk om de ontwikkeling en de groei van de paddenstoel te volgen en ze daarna zelf lekker op te eten.

- 👤 groep 6 t/m 8 + kinderopvang
- 🗣️ leerkracht
- 🕒 zelf in te vullen
- 💶 lesmateriaal gratis te downloaden
kweekpakket te koop bij tuincentrum of te bestellen
via www.minichamp.nl/nl/
- 🌐 www.nmegids.nl/breda

GEZOND ETEN OP SCHOOL

Gezond eten kan ook op school! Je kunt als school gezonde producten ontvangen bijvoorbeeld via EU schoolfruit, Week van de pauzehap en het Nationaal Schoolontbijt.

EU Schoolfruit*

Wil je op jouw school 20 weken lang gratis groente en fruit ontvangen voor alle leerlingen? Meld je tussen 2 en 13 september 2019 aan voor deelname aan de 11e editie van het EU-Schoolfruit- en groenteprogramma!

- groep 1 t/m 8
- leerkracht
- geen
- www.euschoolfruit.nl/nl/schoolfruit.htm
of neem contact op met de GGD West-Brabant

Nationaal Schoolontbijt

Gezellig en gezond ontbijten op school! Het Nationaal Schoolontbijt bestaat uit een gezond ontbijtpakket en bijbehorend lesmateriaal en vindt plaats in november (inschrijven voor eind juni).

- groep 1 t/m 8
- leerkracht
- 1 uur per dag
- € 0,57 per ontbijtje
- www.schoolontbijt.nl

Week van de Pauzehap

Een week lang iedere dag een gezonde pauzehap

- groep 5 t/m 8
- leerkracht
- 10 minuten per dag in de Week v/d Pauzehap
7-11 oktober 2019
- alleen verzendkosten
- <https://www.ikeethetbeter.nl>

ERKENDE LESPROGRAMMA'S

Het thema voeding biedt verschillende erkende lesprogramma's. Door professionals uit de praktijk is vastgesteld dat deze lesprogramma's voldoen aan een aantal kwaliteitscriteria. Deze programma's zijn ook in te zetten als gezonde School-activiteit. In dit boekje zijn de erkende onderdelen (lesprogramma's, excursies en lessen) aangegeven met een *.

Vanaf oktober 2019 kunnen alle scholen flexibel en op maat aan de slag met Chef!. Chef! is hét nieuwe én gratis lesportaal voor voedseducatie. Scholen kunnen starten met bestaande lesprogramma's, zoals EU schoolfruitlessen, Smaaklessen en Smaakmissies, hun eigen lessen samenstellen of gelijk aan de slag met een leuke korte lesactiviteit.

Smaaklessen*

Smaaklessen is hét lesprogramma over eten en is gebaseerd op een idee van TV-kok Pierre Wind. Door te proeven, voelen, horen, ruiken en kijken, verkennen kinderen hun eten. Door allerlei proefjes maken kinderen kennis met de wereld van smaak. Durf jij rode appelmoes te proeven? Hoe smaakt biologische sinaasappelsap?

 groep 1 t/m 8 + BSO

 leerkracht

 gemiddeld 1 uur per les

 kosten voor de boodschappen

Lesmateriaal gratis te downloaden of reserveer de gratis leskist om zelf smaaklessen te organiseren. In de kisten zit het lesprogramma, servies en diverse materialen om snel een smaakles te doen. Zie www.nmegids.nl/breda

--> zoek op leskisten--> smaakleskist

 www.smaaklessen.nl

Smaakmissies*

Een interactieve lesmodule over een basisproductgroep uit de Schijf van Vijf (bijv. groente, vlees, zuivel) waarbij leerlingen via het digibord uitgedaagd worden een missie op te lossen. Leerlingen gaan zowel binnen als buiten de klas op avontuur (excursie).

 groep 1 t/m 8

 leerkracht

 5 uur + tijd voor de excursie

 geen

 www.smaaklessen.nl/

Lekker Fit!*

Lekker Fit! is een lespakket voor groep 1 t/m 8 van de basisschool over voeding, bewegen en het maken van gezonde keuzes. Op een speelse manier worden de leerlingen vertrouwd gemaakt met de voordelen van een gezonde leefstijl. In een positieve benadering staat fitheid centraal: fit zijn is fijn!

Door middel van een vierstappenplan voor gedragsverandering en het maken van groeps- en individuele afspraken brengen de leerlingen de theorie direct in praktijk.

 groep 1 t/m 8

 leerkracht

 10-16 uur per klas

 afhankelijk van aantal leerlingen

 www.lekkerfitopschool.nl

FitGaaf!*

FitGaaf! is een gezond planmaatje op de belangrijkste plek van kinderen: thuis. Het helpt om gezond eet-en beweeggedrag van kinderen tussen 2-12 jaar en hun ouders te stimuleren. In essentie door het kind op een kalender een stickertje te laten plakken voor elke gezonde actie die het die dag heeft voltooid. Hierdoor krijgen kind en ouder/verzorger inzicht in wat er dagelijks nodig is om gezond te eten, drinken en bewegen. FitGaaf! is eenvoudig en laagdrempelig.

- kinderen tussen 2-12 jaar
- leerkracht / ouders
- 4 weken
- materiaal: € 4,30 per kind, aanvullende diensten: € 30,99 p/u, reiskostenvergoeding € 0,16 p/km,
- www.fitgaaf.nl/

SuperChefs*

Een serie van acht wekelijkse kookworkshops waarbij leerlingen ontdekken hoe gezond, lekker en gemakkelijk koken kan zijn. Uit te voeren met én zonder uitgeruste keuken.

- groep 7 en 8 in groepjes van 10-15 leerlingen
- leerkracht en per vier kinderen één begeleider
- 1 uur voorbereiding en 2 uur uitvoering per kookworkshop
- geen
- GGD West-Brabant

Een gezonde start*

Hoe zorgt u dat uw opvang een gezonde, actieve en veilige omgeving biedt, waar pedagogisch medewerkers en gastouders zelf het gezonde voorbeeld geven? En hoe betreft u ouders en kinderen hierbij? Dat doet u met de scholing Een Gezonde Start. Bij de scholing hoort een train-de-trainercursus, die een stafmedewerker uit uw organisatie opleidt tot coach Gezonde Kinderopvang.

- pedagogisch medewerkers
- coaches Gezonde Kinderopvang
- train-de-trainercursus: 2 dagen scholing Een Gezonde Start: basismodule 3 bijeenkomsten. optioneel themamodules
- geen
- www.eengezondestart.nl

Cool2Bfit*

Heeft u leerlingen die samen met ouders vanuit een positieve insteek willen werken aan een blijvende verandering van hun leefstijl, zodat het kind een gezond gewicht kan bereiken en weer lekker in zijn/haar vel kan zitten? Denk dan eens aan een verwijzing naar het Cool2Bfit programma. Het Cool 2B Fit programma staat onder deskundige begeleiding van een diëtist, psycholoog, kinderfysiotherapeut en sportinstructeur/sportaanbieder. Het programma heeft vier pijlers: betrokkenheid van ouders, beweging/sport, voeding en voedingsgewoonten en gedragsverandering.

- 8-13 jaar (Team Breda kiest voor kinderen die tijdens de start van het programma nog niet op de middelbare school zitten, dit is de landelijke Cool2Bfit)
- Cool2Bfit team Breda.
- 18 maanden
- 15 euro eigen bijdrage, rest vanuit de zorgverzekering. (evt Stichting Leergeld)
- Informeer bij Agneta Braat voor de mogelijkheden abraat@brederobreda.nl www.cool2bfit.nl

LESMATERIAAL

Er zijn veel mogelijkheden om als leerkracht zelf lessen te geven over het thema voedsel en voeding. Laat je inspireren door onderstaande suggesties.

Leskist pannenkoeken bakken

Met tarwekorrels en een hand-graanmolen, malen de kinderen hun eigen meel om daar lekkere pannenkoeken van te maken.

- groep 5 t/m 8 + kinderopvang
- leerkracht
- zelf in te vullen
- gratis voor Bredase scholen (zelf leskist ophalen)
- www.nmegids.nl/breda

Stoere Traktaties

Kinderen laten ervaren hoe leuk, lekker en stoer gezond trakteren kan zijn. Dit wordt bereikt door te communiceren met de kracht van 'beleving'. De kinderen zijn al bij de start van het project extra ontvankelijk voor de boodschap wanneer de klas wordt getraakteerd op een spannende kist. Met deze kist vol verse soorten groenten en fruit, verhalen, (smaak)belevingen en lesmaterialen zoals werkboekjes en spelletjes, gaat een wereld voor ze open.

- groep 4 en 5
- leerkracht
- 4 lessen (1 à 1/5 uur per les)
- € 100,- per klas
- www.aartsenkidsfoundation.com

Keten met kaas

Lessen waarbij leerlingen alles leren over de weg die kaas aflegt van de boerderij tot de keukentafel.

- groep 4 t/m 6 + kinderopvang
- leerkracht (of gastdocent)
- een of meerdere lesuren
- geen
- www.ketenmetkaas.nl/

Lessenserie waar komt mijn eten vandaan?

Kleuters gaan op zoek naar het antwoord op de vraag: 'waar komt mijn eten vandaan?' Ze ervaren wat er allemaal op de boerderij te beleven valt, zien de vele keuzemogelijkheden en misleidingen in een supermarkt, ze maken zelf kaas en denken na over afval.

- groep 1 en 2
- leerkracht
- 12 uur (4 dagdelen)
- geen
- www.wur.nl/nl/Onderwijs-Opleidingen/Wetenschapsknooppunt/Ons-aanbod/Lesmateriaal/Lespakket-Kaas.htm

Leskist bijengeheimen

Met het verhaal 'Bijengeheimen' belanden de leerlingen op een speelse manier in de bijenwereld. De kist bevat een breed scala aan materialen zoals fraai geïllustreerde verhaalplaten, onderzoeksmateriaal, tien kleurige buitenpad bordjes, boeken, map vol liedjes, versjes en kleurplaten en nog veel meer.

- groep 1 t/m 4 + kinderopvang
- leerkracht
- 2-4 uur
- gratis voor Bredase scholen (zelf leskist ophalen)
- www.nmegids.nl/breda

Leskist Hulptroepen uit de natuur

Kinderen leren op activerende wijze de werking van de natuur. Het programma bestaat uit zeven afwisselende activiteiten die de klas zullen verwonderen en inspireren! De leerlingen gaan onder andere ontdekken waar hun voedsel vandaan komt en plantjes zaaien, bloemen ontleden en bestuivingsquizen, een echt experiment doen, op expeditie, échte levende insecten bestuderen en een leuk spel spelen om kennis te testen.

- groep 4 t/m 6
- leerkracht
- zelf in te vullen
- gratis voor Bredase scholen (zelf leskist ophalen)
De insecten koopt u zelf voor €15
via <https://hulptroepenuitdenatuur.nl>
- www.nmegids.nl/breda

Ontdekkist Kip &ei

Eieren zijn niet alleen heel erg lekker om op te eten, ze zijn ook een veilig huisje voor een kuikentje dat geboren moet worden. Hoe zit een ei in elkaar? En hoe een kip? Hoe komt het kuikentje uit het ei? Door middel van onder andere proefjes, puzzels, prentenboeken en het bestuderen van eieren en veren vinden kleuters de antwoorden op deze vragen. Liedjes, knuffels en recepten helpen bij het verwerken van de aangeboden lesstof. Eventueel met een schaalmodel van de kip.

- groep 1 t/m 3 + kinderopvang
- leerkracht
- zelf in te vullen
- gratis voor Bredase scholen (zelf leskist ophalen)
- www.nmegids.nl/breda

Zuivel Online

De meeste mensen nemen elke dag wel een hap zuivel. Of een slok. Melk. Yoghurt. Kaas. Maar hoe komt die melk eigenlijk in dat pak dat in jouw koelkast staat? Welke weg heeft die melk afgelegd vanaf de uier van de koe? Of daarvoor: hoe worden die kilo's gras die koeien eten eigenlijk omgezet in melk? De antwoorden op deze en nog veel meer vragen over zuivel staan in de rubriek 'Vraag 't maar!' en in ons gratis lesmateriaal.

- groep 1 t/m 8 + kinderopvang
- leerkracht
- geen
- www.zuivelonline.nl

Fit op school

Dit lespakket gaat over gezonde voeding en bewegen. Als je op jonge leeftijd een gezond eet- en beweegpatroon ontwikkelt, heb je daar je hele leven profijt van. Met het gebruik van dit lespakket leren kinderen wat gezonde voeding is en krijgen ze veel beweegplezier. Voor groep 1 tot en met 4 bestaat het pakket uit praatplaten en bewegingslessen. Het pakket voor groep 5 tot en met 8 bestaat uit lesvideo's en bewegingslessen.

- groep 1 t/m 8
- leerkracht
- geen
- www.zuivelonline.nl/onderwijs/fit-op-school/

Lespakket voedselverspilling

Met dit interactieve lespakket leren leerlingen waar hun eten vandaan komt, wat ervoor nodig is om dit eten te produceren, waarom het dus erg is dat er eten wordt verspild en hoe ze dit kunnen voorkomen.

- 😊 groep 5 t/m 8
- 👂 leerkracht
- 🕒 5 lessen
- € geen
- 📄 www.instock.nl/lespakket-voedselverspilling/

Smaakplezier

Maak een eetbare menukaart, schilder met groenten of maak je eigen pluktuin. Prikkel al je zintuigen met Smaakplezier op de BSO! Smaakplezier op de BSO is dé klapper vol smakelijke ideeën.

- 😊 groep 1 t/m 8 + kinderopvang
- 👂 leerkracht of kinderopvang
- 🕒 variabel
- € €75 excl €6,95 verzendkosten
- 📄 <https://webshop.voedingscentrum.nl/producten/zwanger-en-kind/smaakplezier-op-de-bso/>

Smaakspel

Weten de kinderen welk product bij welk dier hoort? Kunnen ze de kaart aanwijzen bij de geur? Welke producten kennen de kinderen niet? Dit spel bevat 14 makkelijk toepasbare opdrachten waarbij kinderen met verschillende producten in aanraking komen. Niet alleen door te kijken maar uiteraard ook door te ruiken, voelen, horen én te proeven!

- 😊 kinderen van 2-4 jaar
- 👂 kinderopvang
- 🕒 variabel
- € €23,60 excl 6,95 verzendkosten
- 📄 www.smaaklessen.nl/nl/smaaklessen/Bekijk-het-lesmateriaal/Smaakspel-1.htm

Online Eettest

Zijn leerlingen gezond bezig? En letten ze ook nog een beetje op het milieu, of juist helemaal niet? Met deze online test ontdekken ze of ze goed bezig zijn met lijf en leden!

- 😊 groep 7 en 8
- 👂 leerkracht
- 🕒 15 minuten
- € geen
- 📄 www.voedingscentrum.nl/nl/mijn-kind-en-ik/eettest.aspx

Online test: wat weet jij van eten?

Schuilt er in de leerlingen een fijnproever, een kok of weten ze helemaal niks van eten? Leerlingen testen online hun kennis!

- 😊 groep 6 t/m 8
- 👂 leerkracht
- 🕒 5 minuten
- € geen
- 📄 www.voedingscentrum.nl/nl/thema-s/ik-ben-9-13-jaar/test-wat-weet-jij-van-eten.aspx

GASTLESSEN

Nodig een professional uit op school die actief met de kinderen aan de slag gaat! Belevend leren en ervaren staan centraal in deze gastlessen.

Een diëtist in de klas

Leerkrachten krijgen steeds vaker vragen van kinderen over ons voedsel en wat het doet met je lijf. En dan? Weet jij als leerkracht het antwoord te geven aan je leerlingen? En hoe praat je met kinderen over hun eetgewoonten, wat adviseer je hen? Een (kinder-)diëtist kan hierin uitkomst bieden. Zij kan een les verzorgen bij u op school of tijdens een ouderavond. Daarnaast kan zij ook voorlichting en advies geven aan teams zodat u met elkaar een beleid kunt bepalen op dit thema en zich gesterkt voelt dat met elkaar uit te dragen.

- kinderen van 0 tot 18 jaar
- kinderdiëtist
- 1 uur
- op aanvraag
- www.kinderdietisten.nl
www.dietistenpraktijk-elsmodderman.nl/

Training Sterk in Voeding

Interactieve training over gezonde en duurzame voeding met als doel kinderen bewust te maken van voeding: wat voeding met je lichaam en gedrag doet en wat voor invloed je voedingskeuze heeft op de wereld om je heen.

- groep 1 t/m 8
- Kids&Coach
- dagdeel
- €300
- www.kidsencoach.com

Insecten in de klas

Waarom is het gezond en duurzaam is om insecten te eten? Met aansluitend een proeverij en (optioneel) het kweken van insecten in de klas of een kooksessie.

- groep 3 t/m 8
- Insecten in de klas
- minimaal 1 uur
- €275 (excl. reiskosten) voor een gastles met proeverij van een uur.
Tweede aansluitende gastles voor 50% van de prijs.
- www.insectenindeklas.nl

Stichting Kind en Voeding

Stichting Kind en Voeding biedt verschillende activiteiten aan rondom de herkomst, bereiding, traktaties en het belang van een gezond eetpatroon en de gevolgen van bijvoorbeeld (veel) suiker.

- groep 1 t/m 8
- voorlichters van Stichting Kind en Voeding
- variabel
- variabel
- <https://kind-en-voeding.nl>

EXCURSIES IN BRED A EN OMGEVING

Ga er met de kinderen op uit! Breng bijvoorbeeld een bezoek aan een boer of een kwekerij en laat de kinderen zien én beleven waar hun voedsel vandaan komt. De kinderen krijgen een rondleiding door een bedrijf of gaan zelf actief aan de slag met een opdracht of een missie.

Supershopper

Twee lessen op school en een speurtocht in een plaatselijke supermarkt, met als doel dat kinderen weten hoe ze gezonde en bewuste keuzes kunnen maken.

- groep 7 en 8
- leerkracht (lessen op school) en diëtist (speurtocht)
- 1 uur per les + 1,5 uur speurtocht
- €55 voor een startset voor één klas van 30 kinderen
- www.kenmerk.nl/supershopper

Van Field to Fork

Wat gebeurt er allemaal voordat sperziebonen en spruiten op je bord liggen?

- groep 6 t/m 8 (10-15 kinderen per keer)
- Van Oers United
- 3-4 uur
- geen
- www.vanoersunited.com

Speurneuzen Supermarkt Safari

Ga mee op missie met geheim agent 'Gezond en Co' die op zoek is naar verborgen suikers en vetten in de supermarkt.

- groep 5 t/m 8
- voorlichters van Stichting Kind en Voeding
- 2 uur
- €150,00 per klas incl. certificaat, excl reiskosten
- <https://kind-en-voeding.nl>

Bezoek het varkensbedrijf van de familie Ammerlaan (Rijsbergen)

Wat gebeurt er allemaal voordat een zeug biggetjes krijgt? Wat eten ze? Iedereen weet dat er lekker vlees van varkens gemaakt wordt. Maar wist je ook dat gelatine van een varken komt? En dat gebruikt wordt voor snoep en koek? En dat van varkenshaar borstels gemaakt worden?

- groep 3 t/m 8 (neem voor groep 1 en 2 contact op met breda@klasseboeren.nl)
- Klasseboer familie Ammerlaan
- 1,5 uur
- €20 per klas
- www.klasseboeren.nl/project/varkensbedrijf-familie-ammerlaan

Bezoek melkveebedrijf, ijsboerderij en landwinkel Snoek (Teteringen)

Hoe doet de boer zijn werk? Hoe worden koeien gemolken? Hoe wordt er van de melk ijs gemaakt? De kinderen beginnen met een rondleiding. Daarna mogen ze aan de slag met opdrachten / spellen, om op deze manier zelf dingen te leren, te ontdekken en te beleven. Het bezoek sluiten we uiteraard af met een heerlijk ijsje, gemaakt met de melk van eigen koeien.

- groep 3 t/m 8 (neem voor groep 1 en 2 contact op met breda@klasseboeren.nl)
- Klasseboer familie Snoek
- 1,5 uur
- €20 per klas
- www.klasseboeren.nl/project/melkveebedrijf-ijsboerderij-landwinkel-snoek/

Bezoek melkvee- en akkerbouw bedrijf Van der Made (Langeweg)

Hoe doet de boer zijn werk? De kinderen beginnen met een rondleiding. Daarna zijn er opdrachten en kunnen ze helpen bij het verzorgen van de koeien. Na afloop drinken en eten we iets lekkers zodat je kan zien wat van koeien ons terug geven.

- groep 3 t/m 8 (neem voor groep 1 en 2 contact op met breda@klasseboeren.nl)
- Klasseboer familie Van der Made
- 1,5 uur
- €20 per klas
- www.klasseboeren.nl/project/melkvee-en-akkerbouw-bedrijf-van-der-made/

Bezoek zorgboerderij de Bollendonk (Etten Leur)

Bij dit melkveebedrijf krijgt men uitleg, een rondleiding, opdrachten en natuurlijk ook iets lekkers. Op deze kleinschalige zorgboerderij werken mensen met een licht verstandelijke beperking. Naast koeien zijn er nog vele andere knuffelbare dieren. En een grote moestuin, om te leren hoe groenten groeien en natuurlijk proeven van de seizoensgroenten.

- groep 3 t/m 8 (neem voor groep 1 en 2 contact op met breda@klasseboeren.nl)
- Klasseboer familie Van der Made
- 1,5 uur
- €20 per klas
- breda@klasseboeren.nl

Bezoek fruitteeltbedrijf De Stuifakker (Zevenbergschen Hoek)

Hoe worden appels, peren en pruimen geteeld? Wat wordt er van gemaakt? Kinderen maken kennis met het bedrijf en gaan aan de slag met doe-opdrachten. We bespreken aan het einde de opdrachten en het bezoek, natuurlijk onder het genot van een lekker bekertje appelsap.

- 😊 groep 1 t/m 8
- 👤 Klasseboer De Stuifakker
- 🕒 1,5 uur
- € op aanvraag
- 🌐 www.klasseboeren.nl/project/fruitteeltbedrijf-de-stuifakker/

Boerderijles Handen uit de Mouwen

In deze actieve ervaringsrijke les bij (kinder-)Boerderij Wolfslaar gaan de leerlingen aan de slag als echte boeren- en boerinnen! Na een korte inleiding over 'waar komt je voedsel vandaan?' gaat de klas aan het werk in de stal en de wei; gaan ze dierentraktaties maken en ingrediënten verzamelen voor een pannenkoek. Het graan malen en eieren rapen hoort daar ook bij. En natuurlijk de pannenkoek zelf bakken en opeten. Kortom een volle leerzame ochtend onder begeleiding van 3 medewerkers van Boerderij Wolfslaar en groepsouders (noodzakelijk!)

- 😊 groep 5 en 6
- 👤 Boerderij Wolfslaar
- 🕒 ochtend
- € 75 euro per klas
- 🌐 wolfslaar@breda.nl

Eetbare Natuur

De leerlingen leren over eetbare gewassen in de natuur. Dit doen ze door op zoek te gaan naar eetbare planten, kruiden en struiken. Ze krijgen onderzoeksinstrumenten en een werkblad om de plantjes te onderzoeken.

- 😊 groep 5 t/m 8
- 👤 vrijwilliger Natuurpodium
- 🕒 1-1,5 uur
- € op aanvraag
- 🌐 www.natuurpodium.nl

THEATER OP SCHOOL

Interactief theater is een leuke manier om met kinderen in gesprek te gaan over gezonde voeding. De voorstellingen gaan over het maken van gezonde keuzes. De kinderen worden actief bij de voorstelling betrokken.

Frits & Fruitig

Psycho-educatieve musical waarin thema's als ontbijten, regelmatig eten, gezonde tussendoortjes, de Schijf van Vijf en sport en bewegen de hoofdrol spelen.

- groep 3 t/m 6
- Theater Rooie Vis
- 45 minuten
- €850 per voorstelling voor maximaal 200 leerlingen (2e en 3e voorstelling op dezelfde dag en locatie €425 per voorstelling)
- www.theaterrooievis.nl

Hap Snap

Interactieve theatervoorstelling over energie, voeding, overgewicht en een gezonde leefstijl.

- groep 7 en 8
- Helder Theater
- 45 minuten
- €375 excl. btw per voorstelling voor maximaal 35 leerlingen. Minimale afname van 2 voorstellingen.
- www.heldertheater.nl

SAMEN MET OUDERS

Gezond eten en drinken hoort voor een groot deel bij de opvoeding. Het is daarom belangrijk om als school samen met ouders aan het thema voeding te werken. Er zijn veel mogelijkheden om ouders op een leuke manier te betrekken bij het thema voeding, van een theatervoorstelling tot het maken van een gezond receptenboek.

Ouderworkshop 'Smakelijke eters'*

Hoe krijg je nou een makkelijke alleseter?

Deze workshop van 2 uur gaat terug naar de basis. Als organisatie kun je deze workshop aanbieden aan ouders. Ouders leren beter begrijpen hoe smaak eigenlijk werkt bij jonge kinderen. Hoe is het om iets wat je niet kent, te proeven en hoe kun je kinderen leren proeven, zodat ze ook andere smaken gaan lusten dan zoet?

- ouders van kinderen van 4 mnd tot 4 jaar
- kinderopvang eventueel samen met GGD West-Brabant en/of kinderdiëtist
- 2 uur
- €9,95 handleiding docentenmateriaal
- www.voedingscentrum.nl/professionals/kindervoeding-0-4-jaar/smakelijke-eters.aspx?utm_source=Spike&utm_medium=618339355&utm_campaign=Nieuwsbrief+Gezond+Leven

Ouderbijeenkomst

Een ouderbijeenkomst / voorlichting op maat over gezonde voeding.

- ouders van kinderen van 0-12 jaar
- GGD West-Brabant eventueel samen met een kinderdiëtist
- 2 uur
- geen
- GGD West-Brabant

Eetplezier & Beweegkriebels*

Doel van de workshop is om ouders inzicht te geven in de rol van voorbeeldgedrag en opvoeding, en hen te stimuleren om vaker opvoedstrategieën en opvoedpraktijken (op het gebied van eten en bewegen) toe te passen die een gezonde leefstijl bij hun kind(eren) bevorderen. Aan de hand van 6 verschillende thema's leren ouders wat de invloed van hun eigen eet- en beweeggedrag is op hun kinderen en krijgen zij tips en uitleg hoe zij om kunnen gaan met moeilijke opvoedsituaties.

👤 ouders van kinderen van 0-4 jaar

📣 kinderopvang

🕒 2 uur

💶 zie webshop

🌐 <https://webshop.voedingscentrum.nl/?s=eet+en+beweegkriebels>

Interactief theater 'Voor je 't weet zijn ze groOt'*

Ouderbijeenkomst met interactief theater en groepsbesprekingen over de rol van ouders bij het voeding- en beweeggedrag van hun kind.

👤 ouders

📣 DNL Theatercollectief

🕒 1,5 uur

💶 €700-€950

🌐 www.voedingscentrum.nl/interactief-theater

Gezond kookboek

Leerlingen bedenken en maken samen met hun ouders gezonde gerechten, waarna er een proeverij op school gehouden wordt. De lekkerste gerechten worden opgenomen in het gezonde kookboek.

👤 groep 6 t/m 8

📣 leerkracht, leerlingen, ouders

🕒 10-15 uur

💶 gratis format kookboek, eventuele drukkosten van het kookboek.

🌐 GGD West-Brabant

Gezonde afspraken met je kind

Het gezond opvoeden van kinderen kan soms behoorlijk lastig zijn. Deze e-learning geeft je als ouder handvaten en praktische tips. Deze helpen jou om je kind te stimuleren om gezond te eten, drinken en bewegen.

👤 ouders van kinderen in groep 6 t/m 8

📣 ouders

🕒 5 afleveringen van 20 minuten

💶 geen

🌐 www.gezondeafsprakenmetjekind.nl

Gezond trakteren

recepten voor gezonde traktaties

👤 ouders van kinderen in groep 1 t/m 8

📣 ouders

💶 geen

🌐 www.eetgroente.nl/groente-traktaties-en-recepten/traktaties

A young boy with short brown hair is shown in profile, drinking from a clear plastic water bottle with a blue cap. The bottle is tilted upwards, and the boy's head is also tilted back. The background is a clear blue sky with some light clouds. A white circle with the number '2' inside is positioned over the bottle. The text 'WATER DRINKEN' is written in white capital letters across the middle of the image.

2

WATER DRINKEN

WATER OP SCHOOL

Er zijn verschillende mogelijkheden om de beschikbaarheid en de zichtbaarheid van gezond drinkwater op school te vergroten.

Drink water

Wil je als organisatie overstappen of het drinken van water maar weet je niet hoe? Wij denken graag mee over de mogelijkheden.

- groep 1 t/m 8 + kinderopvang
- GGD West-Brabant
- geen
- GGD West-Brabant

Kraan in de klas

Stimuleer leerlingen en personeel om vaker gebruik te maken van de kraantjes in de klas of op andere hygiënische plaatsen (buiten de toiletruimtes).

- school
- school
- geen
- GGD West-Brabant

Watertappunt binnen of buiten

Maak waterdrinken weer gewoon met een watertappunt op het plein of op locatie. Zo kunnen kinderen, collega's en ouders hygiënisch onbeperkt water drinken. Met een watertappunt is het voor kinderen ook nog eens leuk om water te tappen. Er zijn diverse varianten in diverse prijsklassen beschikbaar voor binnen en buiten.

Let op de subsidieregeling via www.gezondeschool.nl/watertappunt in september 2019.

- school of kinderopvang
- op aanvraag
- JOGG Breda

Waterton

De waterkoeler heeft een inhoud van circa 19 liter, een tapkraantje aan de onderzijde en is volledig geïsoleerd. Zo kun je ook bij kleinere evenementen en activiteiten lekker, fris kraanwater aanbieden.

- school
- school
- op aanvraag
- educatie@brabantwater.nl

Bidons

Alle kinderen in de deelnemende klassen krijgen een bidon die zij zelf mogen vullen met kraanwater: een gezonde vervanging voor gezoete drankjes. De bidon kunnen zij dagelijks gebruiken tijdens de les, maar ook op andere schoolmomenten zoals de gymles, tijdens een sportdag of bij andere activiteiten. De bidons worden samen met schoolkassen geleverd waarin ze opgeborgen kunnen worden. De school kan er zelf voor kiezen hoe het geïmplementeerd wordt.

- groep 1 t/m 8
- Brabant Water
- Brabant Water draagt bij in de aanschafkosten.
- www.lesjedorst.nl

LESMATERIAAL

Geef zelf een les over water en water drinken of nodig een gastspreker van Brabant Water uit.

Les je dorst

Educatieprogramma Les je dorst (Brabant Water) leert kinderen in de klas én thuis hoe kraanwater gemaakt wordt en hoe belangrijk het drinken van water is. Voor alle groepen is er lesmateriaal beschikbaar, afgestemd op de leeftijd. Op een interactieve manier leren zij meer over kraanwater door middel van opdrachten, filmpjes en proefjes.

- groep 1 t/m 8
- leerkracht
- door leerkracht zelf te bepalen
- geen
- www.lesjedorst.nl

Gastles Les je dorst

Brabant Water weet als geen ander alles over kraanwater. We vinden het belangrijk die kennis over te dragen aan de jeugd. De kinderen krijgen meer weetjes, tips en opdrachten over kraanwater.

- groep 6 t/m 8
- Brabant Water
- 50 minuten
- geen
- www.lesjedorst.nl

Drankenbord workshop

Leerlingen leren aan de hand van het drankenbord hoeveel suiker er in hun favoriete drankje zit, hoe lang je moet wandelen of fietsen om drankjes te verbranden en dat water uit de kraan de gezonde keuze is.

- groep 5 t/m 8
- leerkracht
- 1 uur + voorbereiding
- geen
- GGD West-Brabant

A photograph of four children in orange t-shirts and jeans using outdoor exercise equipment in a park. The equipment consists of blue padded seats on silver poles. One girl in the foreground is lifting a yellow weight. A boy in the background is also using the equipment. The scene is set in a grassy area with trees and a building in the background.

3

BEWEGEN

GROEN SCHOOLPLEIN

Een groene schoolomgeving stimuleert kinderen om te bewegen, verbetert de leerprestaties, maakt kinderen socialer en stimuleert de motorische ontwikkeling. Daarnaast zijn groene schoolpleinen klimaatbestendig, en bieden ze ruimte voor buitenlessen en natuureducatie.

Ontwerp je eigen groene schoolplein

Leerlingen krijgen het probleem van de versteende omgeving voor-gelegd met de vraag om een oplossing te ontwerpen voor hun eigen schoolplein.

- groep 7 en 8
- KrachtigBuiten (Petra Wevers)
- dagdeel
- op aanvraag
- info@krachtigbuiten.nl

IDEEN

Als leerkracht kun je veel zelf om kinderen te stimuleren om meer te bewegen. Laat je inspireren of ondersteunen door onderstaand aanbod.

Beweegkriebels*

Met Beweegkriebels worden baby's, dreumesen en peuters uitgedaagd om te spelen en te bewegen. Beweegkriebels inspireert, enthousiasmeert en informeert kinderen en hun begeleiders.

- kinderen van 0-4 jaar
- kinderopvang
- variabel
- zie website
- www.huisvoorbeweging.nl/gecombineerde-leefstijlinterventies-van-huis-voor-beweging/over-beweegkriebels/

Beweegplezier vanaf 4*

Beweegplezier vanaf 4 draagt bij aan het meer bewegen voor kinderen van 4–12 jaar in de professionele opvang. Beweegplezier vanaf 4 vergroot de kennis en vaardigheden van pedagogisch medewerkers binnen de professionele opvang om kinderen op een eenvoudige en uitdagende manier te laten bewegen. Het bestaat uit verschillende producten en een trainingsaanbod.

- pedagogisch medewerkers
- pedagogisch medewerkers
- variabel
- zie website
- www.huisvoorbeweging.nl/gecombineerde-leefstijlinterventies-van-huis-voor-beweging/beweegplezier-4/

Beweegtussendoortje: Energizers

Korte beweegtussendoortjes van klasse tv voor tijdens de les.

- groep 1 t/m 8
- leerkracht
- geen
- <https://iedereenfitopschool.nl/nl/l/energizers/>

The daily mile*

Het is een heel eenvoudig, maar effectief concept dat toegepast kan worden op elke basisschool of peuterspeelzaal: 15 minuten (hard) lopen per dag. Het kan bijdragen aan de conditie van de kinderen, maar ook aan het concentratieniveau, stemming, gedrag en algehele welzijn

- kinderen van 2-12 jaar
- leerkracht
- 15 minuten per dag
- geen
- <https://thedailymile.nl/>

Boogie Woogie

De korte Woogie Boogie -filmpjes (een samenwerking van JOGG en Disney Benelux) stimuleren kinderen lekker te bewegen. Voor het gebruik in de klas hoort bij elk filmpje een technische kaart waarop de bewegingen stap voor stap worden uitgelegd.

- groep 1 t/m 4
- leerkracht
- 1 minuut per filmpje
- geen
- <https://woogieboogie.nl/onze-uitdaging/>

Bredase Singelloop

Tijdens de Bredase Singelloop is er ook een loop voor kinderen waar je als school aan mee kunt doen. Kinderen lopen dan 1.8 km of 3,2 km.

- groep 1 t/m 8
- school
- 1 uur
- €3 per leerling (bij voorinschrijving)
- <https://bredasesingelloop.nl>

Junior Street League (NAC)

Een straatvoetbalcompetitie die in samenwerking met Bredase scholen georganiseerd wordt voor kinderen/jongeren. Tijdens het seizoen worden klassikale workshops verzorgd die gericht zijn op thema's als alcoholgebruik, een gezonde leefstijl, social media gebruik etc.

- groep 7 en 8
- Teamplay@NAC
- oktober – mei
- € 150 per klas, met een maximum van € 450 per school
- www.nacstreetleague.nl of via Greetje Derks (gderks@nac.nl / 0765214500)

BREDA ACTIEF

Ondersteuning bewegingsonderwijs

Breda Actief wil een kwaliteitsimpuls geven aan het bewegingsonderwijs. Dit doen we op basisscholen door het inzetten van sportcoaches en vakleerkrachten. De sportcoaches bieden ondersteuning aan groepsleerkrachten en de vakleerkrachten geven zelfstandig gymlessen. De lessen vormen een basis om structureel te bewegen en er een gezonde leefstijl op nahouden. Met een team van 16 schoolsportcoaches en vakleerkrachten zijn we actief op 35 van de 52 Bredase basisscholen. Op 10 scholen is een vakleerkracht actief!

Een positieve stimulans

We zijn van mening dat we het beweeggedrag van jongeren positief kunnen beïnvloeden. Een gezonde leefstijl, sociale samenhang en respect voor elkaar worden namelijk bevorderd door middel van sport en beweegactiviteiten. We hebben daarbij als uiteindelijke doel dat de Bredase jeugd voldoet aan de landelijke beweegnorm. Maar bovenal dat het plezier in de aangeboden beweegactiviteiten leidt tot een leven lang bewegen. Breda Actief wil verbinding leggen met sportverenigingen zodat de jeugd op een brede manier met verschillende takken van sport kennismaakt. Bovendien wordt daardoor de stap naar de vereniging kleiner.

Jeugdfonds Sport & Cultuur Breda

Geen geld om mee te doen aan een sport, culturele activiteit of zwemles? Het Jeugdfonds Sport & Cultuur Breda helpt. We betalen de contributie/het lesgeld en de attributen zoals sportkleding, dansschoenen of instrument.

 kinderen en jongeren van 2 tot 18 jaar
 www.jeugdfondssport.nl/breda en www.jeugfondscultuur.nl/breda

Advies

Naast het bewegingsonderwijs is het ook mogelijk om een advies-traject te volgen. Onze consulent Pleuni Rijvers gaat dan samen met de basisschool in gesprek om te kijken wat bij de school past. Samen maken ze een plan om meer op het gebied van sport en bewegen te bereiken. Denk hierbij aan de inrichting van het schoolplein, het opstellen van een vakwerkplan of het realiseren van een nieuwe gymzaal.

Verder organiseert Breda Actief meerdere stimuleringsprojecten. Denk hierbij aan Sportkanjers, Koningsspelen, Citytrainers Junior, Special Heroes, Bredase beweegweek en Cool2BFit.

 <https://breda-actief.nl/sporten-op-school/>
of neem contact op met Pleuni Rijvers via
p.rijvers@breda-actief.nl of bel 076 523 35 55

Rookvrij schoolterrein

Rookvrij spelen, leren en opgroeien: kinderen worden niet verleid om te gaan roken en ondervinden geen schadelijke invloeden van meeroeken van volwassenen. Zij groeien op in een rookvrije omgeving. Dat betekent dat we plekken waar kinderen komen (speeltuinen, kinderboerderijen, sportclubs, schoolplein, evenementen etc.) zoveel mogelijk rookvrij willen maken. Dit doen we met een uitgestoken hand naar de stad en door middel van verleiding. GGD West-Brabant en gemeente Breda werken nauw samen om organisaties uit de stad te helpen naar een rookvrije omgeving. Er zijn hulpmiddelen beschikbaar voor het voorbereiden, invoeren en borgen van een rookvrij schoolterrein. De GGD kan u hierbij ondersteunen.

 basisscholen

 school

 geen

 JOGG Breda en

www.rookvrijschoolterrein.nl/primair-onderwijs

Ik (r)ook niet

Ik (r)ook niet is een digitale module voor leerlingen uit groep 7 en 8. De module heeft als doel te voorkomen dat jongeren beginnen met roken. In dit gedeelte voor docenten vindt u: de docentenhandleiding, downloads voor de leerlingenopdrachten, handvatten om ouders over tabakspreventie en/of deze module te informeren en links naar meer informatie.

 groep 7 en 8

 leerkracht

 minimaal 90 minuten

 geen

 <https://basisonderwijs.online/lespakket-ik-rook-niet.html>

Contactgegevens

GGD West-Brabant

Adviseurs Preventie en Gezondheid

Renate Martens

06-42337171

r.martens@ggdwestbrabant.nl

Ans van de Borst

06-24408856

a.borst@ggdwestbrabant.nl

www.ggdwestbrabant.nl

Jong Leren Eten

Judith Piek / Marieke Wingens

06-20698106 / 06-55134395

jlenoordbrabant@ivn.nl

www.jonglereneten.nl

JOGG Breda

Simone Vermeulen

06-53743228

sj.vermeulen@breda.nl

www.jogg-breda.nl

NME Breda/Boerderij Wolfslaar

Marika Rath

076-5294459

wolfslaar@breda.nl

www.nmegids.nl/breda

De inhoud van deze brochure is tot stand gekomen in 2019. In de loop van de tijd kan het zijn dat activiteiten inhoudelijk veranderen of dat bijvoorbeeld de kosten wijzigen. Neem voor het actuele aanbod en de kosten altijd contact op met de aanbieder.